

Рівненський державний гуманітарний університет
(повне найменування закладу вищої освіти)
Кафедра практичної психології та психотерапії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК03 МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма Психологія

(назва програми)

Спеціальність 053 «Психологія»

(шифр та назва спеціальності)

Інститут, факультет, психолого-природничий

(назва інституту, факультету,)

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «**Методологія і методи наукових досліджень у психології**» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія»

Мова навчання українська

Розробники: доктор психол. наук, професор Ямницький В.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету

Протокол від «30» серпня 2018 року № 7

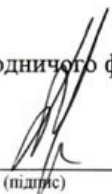
Завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ

_____ (прізвище та ініціали)
(проф. В.М.Ямницький)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено методичною комісією психолого-природничого факультету РДГУ за спеціальністю 053 «Психологія»

Протокол від «31» серпня 2018 року № 7

Голова методичної комісії психолого-природничого факультету РДГУ за спеціальністю 053 «Психологія»

_____ (прізвище та ініціали)
(доц. В.Р.Павелків)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Обов'язкова (вибіркова)	
	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»		
Модулів – 2	Спеціальність: 053 «Психологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		5-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		10-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 3,0	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		18 год.	
		Практичні, семінарські	
		8 год.	
		Лабораторні	
		4 год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю:			
зал.			
Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше) «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова і педагогічна психологія», «Психодіагностика», «Експериментальна психологія»			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання курсу - ознайомити студентів із методологічними засадами наукового дослідження в галузі психології, навчити їх організовувати науковий пошук, оформлювати звіт про наукове дослідження в необхідній формі (тези, стаття, дипломна, монографія, реферат, дисертація тощо), представляти свої результати на наукових конференціях і семінарах.

Завдання викладання дисципліни:

- підготовка студентів до самостійної, творчої, дослідницької діяльності;
- підвищення ефективності їх розумової діяльності;
- формування здатності різнобічно сприймати й усвідомлювати факти, процеси та явища природи, суспільства й культури, створювати цілісний погляд на сучасність, синтезувати набуті знання.

Згідно освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти у студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

- знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога; здатність діяти на основі етичних міркувань; застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- виявляти, ставити та вирішувати проблему;
- бути критичним і самокритичним;
- приймати обґрунтовані рішення;
- генерувати нові ідеї (креативність);

фахові:

- здійснювати процеси навчання і виховання у вищій школі;
- здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та /або практики;
- оцінювати межі власної компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію;
- самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та /або практичної значущості;
- дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями;
- самостійно оцінювати закономірності психічної діяльності, психічних станів та чинників, що впливають на функціонування психіки людини в різних сферах життєдіяльності;
- приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних ситуаціях, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності;
- здійснювати практичну діяльність (психодіагностичну, психотерапевтичну, психокорекційну чи тренінгову) з використанням науково верифікованих методів та технік;
- обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності;
- здатність визначати підходи до діагностування життєтворчої активності особистості;

3. Очікувані результати навчання (базуються на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, та деталізуються):

- визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;
- демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;
- ілюструвати прикладами закономірності та особливості функціонування та розвитку психічних явищ;
- здійснювати пошук опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги;
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження;

- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії, формулювати розгорнутий аналіз та тези досліджень;
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання;
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;
- реалізовувати принципи і методи проектування навчальних ситуацій, сценаріїв лекцій, семінарів, практикумів, лабораторних тощо;
- знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загально-методологічні основи наукових досліджень

Тема 1. Соціально-психологічне визначення науки.

Психологічне пізнання як наукове пізнання. Теоретичний та емпіричний рівні пізнання. Зовнішні та внутрішні цілі наукового пізнання. Структура та цілі науки. Функції науки. Роль науки у суспільному житті.

Тема 2. Методологія та принципи наукових досліджень.

Поняття методології. Вибір методологічної основи дослідження. Схема наукового пізнання. Принципи наукового пізнання: об'єктивність, детермінізм, історизм, причинність, розвиток, практична спрямованість. Об'єкт і суб'єкт наукового пізнання. Проблеми і задачі в навчанні і науці. Ознаки наукової проблемної ситуації.

Змістовий модуль 2. Сутність та основні етапи організації наукових досліджень

Тема 1. Особливості формулювання проблеми дослідження.

Співвідношення об'єкта і предмета наукового дослідження. Підходи до розуміння об'єкта і предмета наукового дослідження. Мова психології як емпіричної науки. Змінні і сталі показники, їхнє співвідношення в психологічному дослідженні. Мета, завдання дослідження та гіпотези. Гіпотеза як передбачення майбутніх результатів.

Тема 2. Основи методики планування наукових досліджень.

Окреслення кола проблем, дотичних до обраної для дослідження проблеми. Підбір групи досліджуваних. Експериментальна і контрольна група. Групи для порівняння (контрастні групи). Визначення необхідної кількості досліджуваних. Вибірка, розрахунок вибірки відповідно до генеральної сукупності. Чи потрібна вибірка для психологічного дослідження. Формування комплексу методик для дослідження та збір емпіричних даних. Опрацювання даних. Підбір літератури (монографії, статті, дисертації тощо). Пошук інформації в системі Internet. Представлення огляду літератури в науковому звіті.

Тема 3. Правила оформлення результатів наукових досліджень.

Загальні вимоги до наукової роботи. Подача наукової роботи у вигляді реферату. Оформлення реферату. Наукові роботи: магістерська, кандидатська, докторська як

кваліфікаційні роботи. Тези доповіді (виступу) на конференції: види, обсяг, особливості подачі матеріалу. Вимоги до написання статті. Написання рецензії на наукову працю. Представлення даних в таблицях, графіках, діаграмах тощо.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Загально-методологічні основи наукових досліджень										
Тема 1. <i>Соціально-психологічне визначення науки</i>	14	2	2		10					
Тема 2. <i>Методологія та принципи наукових досліджень</i>	16	4	2		10					
Разом за змістовим модулем 1	30	6	4		30					
Змістовий модуль 2. Сутність та основні етапи організації наукових досліджень										
Тема 1. <i>Особливості формулювання проблеми дослідження</i>	18	4	2	2	10					
Тема 2. <i>Основи методики планування наукових досліджень</i>	16	4	2		10					
Тема 3. <i>Правила оформлення результатів наукових досліджень</i>	16	4		2	10					
Разом за змістовим модулем 2	50	12	4	4	30					
Усього годин	90	18	8	4	60					

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вибір та формулювання проблеми дослідження.	2
2	Створення теоретичної моделі дослідження. Стратегія дослідження.	2
3	Інтерпретація емпіричних даних.	2
4	Оформлення наукового звіту: тези, стаття, реферат, магістерська робота, дисертаційне дослідження, монографія. Представлення наукової роботи на конференціях та семінарах.	2
	Усього	8

7. Теми лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1	Анотація, тези, наукова стаття: вимоги до змісту і форми	2
2	Захист наукової роботи. Наукова дискусія, наукові дебати	2
	Усього	4

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вибирати та сформулювати проблему для курсової роботи	7
2.	Визначити методологічну основу курсового дослідження	7
3.	Вибирати та сформулювати проблему для дипломної роботи	7
4.	Визначити методологічну основу дипломного дослідження	7
5.	Визначити об'єкт, предмет, сформулювати гіпотезу для курсової (дипломної) роботи	7
6.	Розробити діагностичний комплекс методик для обраного предмету дослідження	10
7.	Зібрати емпіричні дані; провести їх обробку та інтерпретацію	10
8.	Зреферувати літературні джерела	5
	Усього	60

9. Індивідуальні завдання.

Підготувати:

1. Текст тез виступу на науково-практичну конференцію за темою магістерського дослідження.
2. Презентацію для виступу на конференції.
3. Статтю у наукове видання за темою дипломної роботи.

10. Засоби діагностики результатів навчання (засобами оцінювання та методами демонстрування результатів можуть бути:

- заліки;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

11. Критерії оцінювання результатів навчання. Визначити за допомогою якісних критеріїв мінімальний пороговий рівень оцінки і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку. Зазначити використовувану числову (рейтингову) шкалу.

Якісні критерії оцінки рівня знань студентів (Зразок)

Критерії оцінювання	Оцінка		
	за національною шкалою		ECTS
	іспит	залік	
		к-ть балів за 100-бальною шкалою	

Студент має глибокі, міцні і систематичні знання програмного матеріалу, використовує їх у нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань.	Відмінно	Зараховано	90-100	A
Студент вільно володіє програмним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно використовує їх у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	Добре		83-89	B
Студент володіє програмним матеріалом, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим. Самостійно виправляє помилки у відповіді, серед яких є суттєві.			74-81	C
Студент відтворює значну частину програмного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних його положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	Задовільно	Зараховано	64-73	D
Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язку між ними, може відтворити окремі термінологічні дефініції за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які	Задовільно		60-63	E

повною мірою самостійно виправити не може.				
Відповідь студента елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про програмний матеріал.	Незадовільно	Не зараховано	33-59	FX
Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, частин. У відповіді цілком відсутня самостійність.	Незадовільно		1-32	F

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
15	15	20	15	15	20	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення з дисципліни складається з:

- інтерактивного комплексу навчально – методичного забезпечення дисципліни,
- конспекту лекцій на паперовому та електронному носіях;
- практикуму з дисципліни та методичних вказівок до семінарських занять на паперовому і електронному носіях;
- тематики контрольних робіт та методичних рекомендацій до їх виконання на паперовому і електронному носіях;
- тестових завдань з курсу та методичних рекомендацій до їх виконання на паперовому і електронному носіях;
- матеріалів для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (слайдів, відео- та аудіозаписів);
- завдань і методичних вказівок для самостійної роботи студентів;

- індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- переліку завдань (запитань) для проміжного та підсумкового контролю рівня знань.

14. Рекомендована література (основна, допоміжна)

1. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень: Підручник для студ. екон. спец.вузів / М.Г. Білуха. – К.: Вища школа., 1997. – 271 с.
2. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч.посібник / О.В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2003. - 192 с.
3. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І.С. П'ятницька-Позднякова. - К., 2003. - 116 с.
4. Методология научного исследования. Учебное пособие для вузов. / Рузавин Г.И. – М., 1999. – 317 с.
5. Основы научных исследований. Учебное пособие для вузов. / Наринян А. Р. – К., 2002. – 112 с.
6. Основы научных исследований. Учебное пособие для вузов. / Фрумкин Р.А. – Алчевск., 2001. – 201 с.
7. Сиденко В.М., Грушко И.М. Основы научных исследований – Харків, Вища школа, 2002. – 200 с.
8. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.
9. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник. – К. – 2004. – 212 с.
10. Малюга Н.М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник. – Житомир: ПП Рута, 2003. – 476 с.
11. Закон України "Про наукову та науково-технічну діяльність" № 1977-ХІІ від 13 грудня 1991 року із змінами та доповненнями.
12. Закон України "Про вищу освіту" №2984-ІІІ від 17 січня 2002 року із змінами та доповненнями.
13. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник. - Київ: Академвидав, 2007.
14. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
15. Городяненко В. Г. Соціологія : підручник / В. Г. Городяненко. — 3-тє вид., доп. — К. : ВЦ «Академія», 2008. — 544 с.
16. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник / Цехмістрова Г.С. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с.

Допоміжна:

1. Гордон Драй ден Революція в навчанні / Гордон Драйден, Джаннетт Вос. / Перекл. з англ. М. Олійник. – Львів: Літопис, 2005. – 542 с.
2. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій / Кустовська О.В. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
3. Лудченко А.А. Основы научных исследований: Учебное пособие / Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Прима Т.А. / Под ред. А.А.Лудченко. – К.: О-ва “Знання”, КОО, 2000. – 114 с.
4. Макілвейн А. УДК – останні розробки та плани на майбутнє / Макілвейн А. // Бібліотеки та асоц. в світі, що змінюється: нові технології та нові форми співробітництва. – 1998. – т.2. – С. 454-459.
5. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / П'ятницька-Позднякова І.С. – К.: 2003. – 116 с.

15. Інформаційні (інтернет) ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
2. <http://hklib.npu.edu.ua/> - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
3. <http://www.koob.ru/> - електронна бібліотека «Куб».
4. <http://pro.fpko.ru/post-name/286/> - федерація психологів-консультантів онлайн.